

Kirjallinen kysymys KK 416/2025 vp

Juha Mäenpää ps

Kirjallinen kysymys käteisen käyttömahdollisuudesta valtion toimitelmissä

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnassa tiedotettiin sisäisesti 20.8.2025, että eduskunnan ravintoloissa ja kahvilassa siirrytään maanantaina 25.8.2025 sähköisiin maksutapoihin. Käteinen ei tämän jälkeen ole käynyt maksuvälineenä. Ottaen huomioon viime vuosien turvallisuuskehityksen sekä erilaisten kansallisten ja kansainvälisten tahojen kannanotot kyseessä on kerrassaan kyseenalainen ja kummallinen päätös. Eduskunnan merkitys on organisaationa kokoaan suurempi esimerkin näyttäjänä, minkä vuoksi ei ole yhdentekevää, millaisia käytänteitä Suomen kansanedustuslaitoksessa on.

Päätös on herättänyt jopa lehdistön mielenkiinnon. Ilta-Sanomat uutisoi 14.10.2025 kirjelmästäni, jonka lähetin 18.9.2025 eduskunnan kansliatoimikunnalle. Esitin siinä, että eduskunnassa pitäisi edelleen voida käyttää käteistä palvelujen maksuvälineenä. Kansliatoimikunta käsitteli kirjelmän 9.10.2025. Toiveeni käteisen paluusta eduskuntaan ei tuottanut tuolloin tulosta. Eduskunnan hallintojohtajan Pertti Rauhion esityksen mukaan eduskunnassa ei ole paluuta käteismaksuihin. Hallintojohtajan mukaan käteismaksusta luopuminen on osa pitempää kehitystä. Vuonna 2012 eduskunnan lehtilukusalissa sijainneesta pankin käteisautomaatista luovuttiin. Vuonna 2015 kanslian tilitoimiston käteiskassasta luovuttiin. Vuonna 2020 palvelutorin, mukaan lukien posti, käteismaksumahdollisuudesta luovuttiin. Ja 2025 luovuttiin käteismaksuista ravintoloissa ja kahviloissa.

Jätin eduskunnassa jo helmikuussa 2022 toimenpidealoitteen käteisen rahan turvaamiseksi Suomessa jatkossakin kattavasti käypänä maksuvälineenä. Käteisen olemassaolon takaaminen on perusteltua erityisesti huoltovarmuuden vuoksi. Käteistä voi käyttää maksutapana myös silloin, kun sähköiset maksutavat eivät syystä tai toisesta toimi. Aihe oli jo tuolloin tärkeä ja merkittävä, sillä Suomen Pankki teki samansisältöisen lainsäädäntöaloitteen noin viikon päästä omasta toimenpidealoitteestani.

Ymmärryksen lisääntymisestä käteisen tärkeydessä kertoo se, että jopa Euroopan unionin piirissä otettiin asia huomioon. Reilu vuosi sitten syyskuussa 2024 uutisoitiin viestimissä EU-komission puuhailevan käteisasetusta ja haluavan, että jatkossa eurosetelit ja -kolikot olisi pakko hyväksyä maksuvälineenä kaikkialla euroalueella. Kyseinen ehdotus on ollut lausuntopalautteella ja tällä hetkellä jatkovalmistelussa.

Suomessa ylpeillään varautumiskyvystämme ja huoltovarmuusosaamisestamme. Tietämyksemme ja ammattitaitomme on merkittävässä määrin huoltovarmuustoimijoiden, kuten Huoltovar-

Kirjallinen kysymys KK 416/2025 vp

muuskeskuksen (HVK:n) ansiota. HVK:n ulostuloissa ja julkaisuissa onkin painotettu käteisen merkitystä. Jos käteisen rahan logistinen ketju rapautuu, rahan liikkeeseen laskeminen, käyttö ja kuluttaminen vähenevät merkittävästi. Ketjun uudelleenpystyttäminen on vaikeaa ja kallista. Tämä ei tapahtuisi hetkessä, sillä käteisen käsittely vaatii jokaiselta logistisen ketjun jäseneltä tarkkuutta ja turvallisuustoimia. Myymälöiden, ravintoloiden, huoltamoiden tai juuri eduskunnan ja valtionhallinnon yhteydessä olevien toimijoiden on mietittävä etukäteen, miten ne käsittelevät, kuljettavat ja säilyttävät käteistä. Poikkeustilanteessa oltaisiin tässä jo auttamatta myöhässä. Huoltovarmuuskeskus onkin painottanut, että käteistä on käytettävä, jotta logistinen ketju toimii ja pysyy yllä. Keskeistä on säilyttää riittävä käteisen huolto- ja käyttöverkosto normaaliaikoina, koska ilman sitä käteinen ei ole vaihtoehto myöskään kriisiaikoina. Mikäli verkosto päästetään liian heikoksi, sitä on vaikea palauttaa ennalleen muun maksamisen häiriötilanteessa.

Eduskunnan on näytettävä esimerkkiä käteisen käytön suhteen. Vastuu ei ole kuitenkaan yksinomaan eduskunnalla. Lähtökohtana tulee olla, että ainakin valtion ylimpien toimielinten ja niiden alla toimivien suurimpien organisaatioiden, kuten juuri eduskunnan, valtioneuvoston, ministeriöiden, virastojen ja laitosten, yhteydessä toimivissa pienimuotoisissa arkisissa palveluissa — esimerkiksi postissa, kahvilassa, ruokalassa ja myymälätoiminnassa — voi tarvittaessa hoitaa maksunsa käteisellä rahalla. Suomen uskottavuutta varautumisen ja huoltovarmuuden mallimaana heikentää se, ettei valtion toimielimissä asiaa tällä hetkellä nähtävästi oteta tarpeeksi vakavasti. Tämän lisäksi valtion on vaikeampi perustella toiveita ja vaatimuksia, joilla se kannustaa yksityisiä yrityksiä ja tavan kansalaisia parantamaan huoltovarmuutta ja varautumista, kun sen ylläpitämissä toimielimissä samaan aikaan romutetaan niitä.

Käteisen käytön luopumisesta yritystoiminnassa perustellaan usein sen aiheuttamilla kuluilla. Erityisesti tilittämistä pankkeihin pidetään kalliina. Käteisen ulkoiset kustannukset yrityksille koostuvat yleensä vaihtokassan hankinnasta ja juuri käteisen tallettamisesta yrityksen pankkitilille. Jälkimmäinen on kustannusten kannalta merkittävämpi. Pienissä ja keskisuurissa asiakaspalveluvaltaisissa yrityksissä, kuten ravintoloissa, käteispalvelujen hankinnan mediaanikustannus oli Suomen Pankin tutkimusten mukaan vuonna 2024 valtakunnallisesti noin 600 euroa vuodessa jakautuen pankkien kustannuksiin ja arvokuljettajien kustannuksiin eri määriä. Tämän päälle tulevat yrityksen sisäiset kustannukset käteisen hallintaan liittyen. Mikäli yrityksillä olisi enemmän työkaluja hallita käteisen käytöstä koituvia kuluja, voisi sen säilyttäminen käypänä maksuvälineenä yrityksen palvelujen ja tuotteiden ostamiseen olla houkuttelevampaa.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä hallitus aikoo tehdä sen eteen, että valtion ylimpien toimielinten ja niiden alla toimivien suurimpien organisaatioiden yhteydessä toimivissa arkisissa palveluissa voi tarvittaessa hoitaa maksunsa käteisellä ja

tulisiko eduskunnan säätää Suomeen laki, ettei pankki voi periä yritykseltä maksua käteisen tilillepanosta?

Kirjallinen kysymys KK 416/2025 vp

Helsingissä 27.11.2025

Juha Mäenpää ps